

Περί ασύλου...

&

ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΔΥΣΕΙΔΑΙΜΟΝΙΩΝ

όπως προαναφέραμε, ήταν άμεσα συνδεδεμένη με τους κοινωνικούς αγώνες στην ελληνική ιστορία. Η έννοια του ασύλου, ως αντικείμενο διαπραγματεύσεως της (κοινοβουλευτικής) εξουσίας, αναδιμορφώνεται, μεταρρυθμίζεται, όπως κάθε νόμος, για τη διασφάλιση των συμφερόντων της κυρίαρχης τάξης.

Η χρόνια αδράνεια μαζικής υπεράσπισής του, ακόμα και από την ίδια τη φοιτητική κοινότητα που δε στάθηκε ικανή να ανταπεξέλθει σε αυτό στις κινητοποιήσεις του 2006-07, σε συνδυασμό με τις επερχόμενες κρίσεις του καπιταλιστικού συστήματος και τις αντίστοιχες αντιδράσεις που αναμένεται να ακολουθήσουν, πρόσφερε το απαιτούμενο έδαφος κι ένα επιπλέον κίνητρο για να καταστήσουν σταδιακά το άσυλο (θεσμικά τουλάχιστον) άδυνατο φιλοξενίας και πυροδότησης αντιστάσεων. Άλλωστε, σύμφωνα με την καινούρια διατύπωση, οποιαδήποτε ενέργεια που παρακωλύει τις ακαδημαϊκές δραστηριότητες ενός πανεπιστημίου, όπως μια κατάληψη ή μια απεργία, θεωρείται τώρα κατάλυση του ασύλου.

Ο ρόλος του αντιστρέφεται, απονοηματοδοτείται. Το άσυλο παρουσιάζεται ως άλλος ένας υπερασπιστής της συμβατικής κανονικότητας, όπως αυτή ρυθμίζεται από το σύστημα. Ο στόχος είναι οι συνειδήσεις, η απαλειφή της ιστορικής μνήμης, η αποσύνδεσή του από την υπόλοιπη κοινωνία («εξωπανεπιστημιακή κοινότητα», «εξωσχολικό»), ενώ ύπουλα διαστρεβλώνεται και αντικαθίσταται από μια ψευδής αναγκαιότητα υπεράσπισης των κυρίαρχων αντιλήψεων, τη στιγμή που αυτές είναι που τελικά αναπαράγονται στα αμφιθέατρα των πανεπιστημιακών κτιρίων. Άλλωστε, όταν το άσυλο κατοχυρώνεται για «ελεύθερη διακίνηση ιδεών», το σύστημα απλά αποδεικνύει πόσο φασίζων είναι «εκτός των τειχών».

Δε θέλουμε να παρεξηγηθούμε, υπερασπιζόμενοι μια νησίδα ελευθερίας σε ένα σκλαβωμένο κόσμο. Αντιλαμβανόμαστε το άσυλο, όχι σα θεσμό ή νόμο, αλλά σαν τις σχέσεις που δημιουργούνται και αναπτύσσονται σε αυτό και ευνοούν την αμφισβήτηση, την οξυνοση του κοινωνικού ανταγωνισμού και την πόλωση των κοινωνικών καταστάσεων, έτσι ώστε αυτό να αποτελεί ένα μέρος συνεύρεσης, οργάνωσης και δράσης για την περαιτέρω ρήξη με το υπάρχον, για την κατάργηση του διαχωρισμού εντός και εκτός αυτού, εν τέλει, για τη διεύρυνση και όχι την εξάλειψη της κοινωνικής του διάστασης.

Το άσυλο, λοιπόν, είναι εφικτό όταν υπάρχει κόσμος που το προασπίζεται και το υπερασπίζεται έμπρακτα, όταν αποτελεί έδαφος για συνελεύσεις, εστία αντιπλη-

ροφόρησης και χώρο εφορμήσεων και εξορμήσεων, όταν αποσυνδέεται από την ακαδημαϊκή και φοιτητική του «διοκτησία» (όπως διατυμπανίζει η εξουσία), για να συνδεθεί, όπως οφείλει, με την υπόλοιπη κοινωνία και να γίνει οικειοποιήσιμο από τον κόσμο που δρα σε αυτό, όπως, εν ολίγοις, λειτούργησε τις μέρες του Δεκέμβρη. Είναι τελικά αυτή κοινωνική συναίνεση και αποδοχή της ευρύτερης χρήσης του ασύλου που στοχεύει να «σπάσει» ο νέος νόμος με την προαγάνδισι μιας ακαδημαϊκής διάστασης του ασύλου.

Ένα παράδειγμα καθημερινής αξιοποίησης και υπεράσπισης της κοινωνικής διάστασης του ασύλου αποτελούν οι μετανάστες – μικροπωλητές που βρίσκονται έξω από την πόρτα μας και οι οποίοι καταφεύγουν στην ΑΣΟΕΕ για να ξεφύγουν από τον έλεγχο και τον εξευτελισμό που υφίστανται από δημοτική και μη αστυνομία, γνωρίζοντας πως στο πανεπιστήμιο υπάρχει κόσμος αλληλέγγυος που δε θα επιτρέψει την είσοδο, ακόμα και το πηλοσίμαμα, αστυνομικών δυνάμεων σε αυτό.

Η κατάργηση, ή για να το διαιτυπώσουμε «δημοκρατικά», ο περιορισμός του ασύλου, απλά φανερώνει ό,τι απέδειξε ο Δεκεμβρης, πως τα πανεπιστήμια, δηλαδή, παίζουν σημαντικό ρόλο, στρατηγικά και κοινωνικά, στην πυροδότηση αντιδράσεων, γεγονός που προφανώς δε συμφέρει την ισχύουσα τάξη πραγμάτων, πόσο μάλλον όταν αυτή βρίσκεται σε κρίση. Όσοι, λοιπόν, φοιτητές υπερασπίζονται μόνο την ακαδημαϊκή διάσταση του ασύλου καλούνται, είτε το έχουν αντιληφθεί είτε όχι, να αναλάβουν το ρόλο του μπάτσου στη σχολή, συνεπώς, είναι οι πρώτοι που ουσιαστικά καλούνται να καταλύσουν το άσυλο, εμπιπτοντας στην τακτική του «διαίρει και βασιλεύει» που προωθείται. Ας μη ξεχνάμε πάντως πως είναι οξύμωρο να επικαλείσαι την ελευθερία του λόγου, όταν τελικά ο λόγος που διακινείται και κυριαρχεί στη σχολή είναι αυτός που παράγει κέρδη για τις επιχειρήσεις. Έτσι το άσυλο, ούτως ή άλλως, εμμέσως καταπατάται με την ύπαρξη εργολαβιών στις σχολές, με την εργασία ανθρώπων που δουλεύουν με συμβάσεις και εξευτελιστικούς μισθούς (καθαρίστριες, βιβλιοθηκάριοι κτλ), με την ύπαρξη ερευνητικών κέντρων που εξυπηρετούν και χορηγούνται από τις επιχειρήσεις και με την διεκπεραίωση πρακτικής άσκησης που καταλήγει να είναι σύγχρονη μορφή απλήρωτης εργασίας.

Εμείς υπερασπιζόμενοι το άσυλο με τη μορφή που αναπτύξαμε παραπάνω, υπερασπιζόμαστε το δικαίωμά μας σε μια έμπρακτη, και όχι απλά φιλοσοφική, αμφισβήτηση, υπερασπιζόμαστε, εν ολίγοις, τα περιθώρια για την (εν δυνάμει) δράση και ζύμωση μιας διαφορετικής κοινωνίας, πιο λεύτερης, πιο ωραίας...

Γενικά ιστορικά στοιχεία

Ιστορικά, το άσυλο απαντάται σε μια πρωταρχική μορφή, από την αρχαιότητα ήδη, αρχικά σε ιερά και ναούς και στη συνέχεια και σε ακαδημίες. Στο άσυλο μπορούσαν να καταφεύγουν άνθρωποι που διώκονταν για διάφορους λόγους – γνωστοί ως ικέτες – ενώ, το να εισέλθει κάποιος εντός με σκοπό να τους διώξει, θεωρείτο κατακριτέο και αξιοκαταφρόνητο, εφόσον, εθιμικά, αναγνωριζόταν η ύπαρξη ενός χώρου που δεν ανήκε στη θεομοθετημένη εξουσία και ήταν σεβαστό το δικαίωμα του καθενός να καταφεύγει σε αυτόν για προστασία.

Βέβαια, από τότε υπάρχουν ιστορικά παραδείγματα που μαρτυρούν μια έμμεση προσπάθεια κατάλυσης του ασύλου, όπως η περίπτωση του στρατηγού Παυσανία, κατά την οποία οι Σπαρτιάτες έχτισαν το ναό όπου κατέφυγε, για να πεθάνει από την πείνα. Το γεγονός αυτό φανεώνει την αντίφαση στην ίδια την υπόσταση του ασύλου, καθώς, ανάλογα με τις επιταγές της εξουσίας (σε αυτήν την περίπτωση, οι Έφοροι της Σπάρτης), ο χώρος του ασύλου αναγνωρίζεται και νοηματοδοτείται μόνο ως ένα σεβαστό στο χώρο σημείο αναφοράς, ενώ η κοινωνική του υπόσταση (σε αυτήν την περίπτωση, η ικεσία) υποκειμενικοποιείται, παραμελείται ή παραβλέπεται, άρα απονοηματοδοτείται, ή τουλάχιστον, νοηματοδοτείται εξ' αντιθέτου.

Όσον αφορά το πανεπιστημιακό άσυλο, πρέπει να αναφέρουμε ότι τα πρώτα πανεπιστήμια (11^{ος} αιώνας) ιδρύονται και διευθύνονται από την Εκκλησία, για τη στελέχωση του εκκλησιαστικού της μηχανισμού με αξιωματούχους που θα διαθέτουν ανώτερη μόρφωση (Δομινικανοί, Φραγκισκανοί κτλ), συνεπώς το ως τότε ισχύον εκκλησιαστικό άσυλο μεταφέρεται και σε αυτά. Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, ότι οι τήβεννοι της ορκομωσίας θυμίζουν ιερείς.

Το άσυλο αρχίζει να θεομοθετείται επίσημα το 1155 με το νομικό κείμενο Authentica Habita, που αφορά το πανεπιστήμιο της Μπολώνια και εμπλουτίζεται στην πορεία, προσδίδοντας διαρκώς περισσότερα προνόμια στους φοιτητές, όσον αφορά την οργάνωσή τους και τα κοινωνικά τους δικαιώματα. Είναι σημαντικό να δούμε τα πανεπιστήμια και το ρόλο τους εκείνη την εποχή ως ένα πεδίο σύγκρουσης μεταξύ της κοσμικής και της παπικής εξουσίας, σύγκρουση, μάλιστα, η οποία έφερε στο προσκήνιο ποικίλλες αιρέσεις, όπως ο λουθηρανισμός, που έρχονταν σε ρήξη με την εκκλησιαστική κοσμοθεωρία.

Η εν λόγω ρήξη γίνεται πιο έντονη όταν αρχίζει να ιδρύει σχολές και η ανερχόμενη εμπορική-αστική τάξη, η οποία, έχοντας συσσωρεύσει πλούτο στα χέρια της, αρχίζει να διεκδικεί μερίδιο στην εξουσία, αποσκοπώ-

ντας, παράλληλα, στην κατάργηση των τότε φεουδαρχικών σχέσεων παραγωγής. Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι τα πανεπιστήμια, όταν αποτελούσαν πεδία ανάπτυξης έρευνας, άμεσα ή έμμεσα εξυπηρετούσαν τα συμφέροντα των εκάστοτε (ανερχόμενων) εξουσιών, οπότε η πανεπιστημιακή γνώση που πήγαινε από αυτά, ήταν (και είναι), με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, αλληλένδετη με τις ιδέες της κυριαρχίας.

Τέλος, αξίζει να αναφέρουμε ότι κυρίως γόνιο εύπορων οικογενειών σπούδαζαν, εφόσον είχανε τους πόρους για να σπουδάζουν. Η συνθήκη αυτή σταδιακά μεταβάλλεται, ιδίως στα μέσα του 20ού αιώνα, όταν η κρατικοποίηση των πανεπιστημίων σε εθνικό επίπεδο και οι απαιτήσεις της καπιταλιστικής, πλέον, παραγωγής δημιουργούν θέσεις εργασίας που απαιτούν (εξ) ειδικευμένες γνώσεις που θα ανταποκρίνονται στις αντίστοιχες σχέσεις παραγωγής και αναπαραγωγής του συστήματος, οπότε ενθαρρύνεται και η μαζική (συγκριτικά με πριν) εισροή φοιτητών που προέρχονται από φτωχότερα κοινωνικά στρώματα.

Μεταπολιτευτική ελληνική ιστορία

Από την ίδρυση των πρώτων ελληνικών πανεπιστημίων, θεωρείται άτυπα ότι οι κατασταλτικές δυνάμεις δε μπορούν να εισέλθουν στους πανεπιστημιακούς χώρους. Ο πρώτος περιορισμός σε σχέση με το άσυλο αφορούσε τα πανεπιστημιακά κτίρια και διατυπώθηκε πρώτη φορά πριν το '73 από τη χούντα. Τρεις δεκαετίες αργότερα, ο νέος Νόμος – Πλαίσιο επαναφέρει στο προσκήνιο την αντίληψη αυτή, περιορίζοντας το άσυλο μόνο στους πανεπιστημιακούς χώρους όπου τελείται η εκπαιδευτική διαδικασία. Σε αυτό, όμως, θα επανέλθουμε αργότερα.

Η πρώτη κατάλυση του ασύλου στην πράξη πραγματοποιείται ως γνωστόν το 1973. Στις 14 Φεβρουαρίου στο Πολυτεχνείο εισβάλλουν μπάσοι και ασφαλίτες για να διαλύσουν τη συγκέντρωση 1500 φοιτητών που διαμαρτύρονταν για τον Νόμο 1347, που καταργούσε την αναβολή στράτευσης λόγω σπουδών. Έπειτα, στις 20 Μάρτη σε κατάληψη της Νομικής σχολής από 2500 άτομα, οι μπάσοι εισέρχονται στο κτίριο από την ταράσσα και έλυκοποιούν τον παρειακό-κείμενο κόσμο συλλαμβάνοντας 100 άτομα. Επόμενη εξόφθαλμη καταπάτηση του ασύλου αποτελούν τα γνωστά γεγονότα που ακολούθησαν με την εισβολή των αστυνομικών και στρατιωτικών δυνάμεων στις 17 του Νοέμβρη στο Πολυτεχνείο. Οι αναμνήσεις της καταστολής της εξέγερσης του Πολυτεχνείου σε συνδυασμό με τους φοιτητικούς κι εργατικούς αγώνες που διαδραματίστηκαν κατά την μεταπολιτευτική περίοδο

καθιστούν το άσυλο ένα πεδίο κοινωνικών συγκρούσεων και αντιστάσεων, προσδίδοντας του μια ευρεία κοινωνική διάσταση στη συνείδηση του κόσμου.

Η νομική κατοχύρωση του ασύλου από το ΠΑΣΟΚ το 1982 εντάσσεται μεν, στη γενικότερη περίοδο κοινωνικών παροχών και αλλαγών, αποτελεί δε, ένα έξυπνο τέχνασμα, εφόσον, από τη μια, το κράτος εμφανίζεται ως εγγυητής του ασύλου - που μέχρι τότε ερχόταν σε αντίθεση και με αυτό - και από την άλλη, επιτυγχάνει να ενσωματώσει και να αφομοιώσει τα πιο ριζοσπαστικά χαρακτηριστικά των παραπάνω κινημάτων, με τον εφησυχασμό που επιτρέπει η θεσμική κατοχύρωση του έναντι της κοινωνικής υπεράσπισής του.

Ο νόμος του '82 περί ασύλου, πιο συγκεκριμένα, απαγόρευε ρητά την είσοδο των αστυνομικών δυνάμεων στα πανεπιστήμια και η άρση του γινόταν μόνο μετά από άδεια του αρμόδιου οργάνου των σχολών, το οποίο αποτελείτο από τον πρύτανη, ένα μέλος ΔΕΠ και από τον εκπρόσωπο των φοιτητών, οι οποίοι έπρεπε να συμφωνούν ομόφωνα.

Η κατοχύρωση αυτή έδινε, λοιπόν, ταυτόχρονα και το νομικό δικαίωμα άρσης του ασύλου, όπως και έγινε το Νοέμβρη του 1985 στο Χημείο, όταν δεκάδες διαδηλωτές κλείστηκαν εκεί μετά τα εκτεταμένα επεισόδια που ακολούθησαν στο κέντρο και τα Εξάρχεια, εξαιτίας της δολοφονία του Μιχάλη Καλτεζά από μπάτσους στην οδό Στουρνάρη. Αποτέλεσμα ήταν η σύλληψη 37 ατόμων. Άλλο παράδειγμα εισβολής αστυνομικών δυνάμεων στο άσυλο συμβαίνει το Νοέμβρη του 1995, μετά από επεισόδια στο πολυτεχνείο ως δείγμα αλληλεγγύης στις εξεγέρσεις των φυλακισμένων. Η επέμβαση των ΜΑΤ έχει ως αποτέλεσμα την προσαγωγή 504 ατόμων, αν και τα καθεστωτικά ΜΜΕ έκαναν λόγο για 50 γνωστούς – άγνωστους και για ζημίες στο ιστορικό κτίριο του Πολυτεχνείου.

Ωστόσο, επειδή το κράτος δεν έχει πάντα τη δυνατότητα να εισέλθει στους πανεπιστημιακούς χώρους, το ρόλο του καταστολέα αναλαμβάνουν κάμποσες φορές οι παρακρατικοί του μηχανισμού. Η τακτική αυτή έγινε πράξη ουκ ολίγες φορές, όπως π.χ. στην κατελιημένη, ενάντια στο νόμο Σουφλιά, ΑΣΟΕΕ το 1992, καθώς και 2 χρόνια αργότερα, όταν σε κατάληψη της ΑΣΟΕΕ από αναρχικούς, ομάδα φασιστών συνέβαλε μαζί με τα ΜΑΤ στην πολιορκία της. Επίσης, άλλο παράδειγμα αποτελεί η είσοδος οπλισμένου, με μαχαίρι, φασίστα στην Πάντειο, ο οποίος εκδιώχθηκε, αλλά αργότερα την ίδια μέρα εμφανίστηκε ομάδα φασιστών ως απάντηση στο παραπάνω γεγονός. Ακόμη, ως μη ξεχνάμε την επίθεση παρακρατικών μετά από Γενική Συνέλευση της ΑΣΟΕΕ τον Νοέμβρη του 2006

και πιο πρόσφατα, στις 24/10/07, όταν φασίστες εισέβαλλαν στο Φυσικό και αποχώρησαν, αφού πέταξαν τρικάκια και μαχαίρωσαν στο πόδι ένα φοιτητή.

Νέος Νόμος Πλαίσιο εως σήμερα

Μετά τις φοιτητικές κινητοποιήσεις του 2006 – 07, οι οποίες δεν κατάφεραν να ξεπεράσουν την αμυντική τους στάση απέναντι στις νέες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, νομικά, πλέον, ισχύει ο νέος Νόμος Πλαίσιο. Ο νόμος αυτός έρχεται να εφαρμοστεί σταδιακά με την καλλιέργεια του απαραίτητου κλίματος ανασφάλειας, σε μια προσπάθεια διασύνδεσης παραβατικών πράξεων με το άσυλο, προπαγάνδα την οποία έχουν αναλάβει

τα καθεστωτικά media, καθώς και η κρατική μηχανή έμπρακτα, με πρόσφατες εισβολές μπάτσων, Δελτάδων και Ζητάδων στην Πανεπιστημιούπολη και το ΑΠΘ.

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση σύλληψης της Χριστίνας Τονίδου το 2007, κατά την οποία, αφού είχε προηγηθεί πορεία ενάντια στη ΔΕΘ, μπάτσοι εισέβαλλαν αυθαίρετα στο άσυλο και κυριολεκτικά την άρπαξαν, χρεώνοντάς της συμμετοχή σε επεισόδια, γεγονός που οδήγησε στην προφυλάκισή της. Άλλο σχετικό γεγονός είναι η είσοδος αστυνομικών δυνάμεων και η έρευνα που διεξήχθηκε, ακόμα και με συλλογή δακτυλικών αποτυπωμάτων, στην κατάληψη Ελευθερόνιο στην Πολυτεχνειούπολη, σε μια προσπάθεια να εφεύρουν κάποια διασύνδεση μεταξύ των καταληψιών και των πυροβολισμών που δέχτηκε κλούβα των ΜΑΤ στις 23/12/08 στο Γουδί.

Τα παραπάνω αποτελούν τόσο μια επίδειξη δύναμης όσο και μια προσπάθεια για διαπίστωση αντιδράσεων και αντανάκλαστικών της πανεπιστημιακής κοινότητας και γενικότερα της κοινωνίας απέναντι στη μεθοδευμένη εφαρμογή των νέων αντικατασταλτικών μέτρων (άσυλο, κουκούλα, νομιμοποίηση καμερών, επώνυμα καρτοκινητά κτλ).

Σύμφωνα με το Νόμο Πλαίσιο, πλέον για το άσυλο αρμόδιο είναι το πρυτανικό συμβούλιο, το οποίο συνέρχεται αυταπάγγελτα ή μετά από καταγγελία και αποφασίζει κατά πλειοψηφία. Επίσης, το άσυλο καλύπτει πια μόνο τους χώρους του πανεπιστημίου στους οποίους τελείται η εκπαιδευτική διαδικασία (αίθουσες, κτλ). Ακόμα, κατοχυρώνεται η ελευθερία στην έρευνα, στη διδασκαλία και στη διακίνηση ιδεών. Με το νέο νόμο οποιαδήποτε παρεμπόδιση της ομαλής λειτουργίας του πανεπιστημίου θεωρείται κατάλυση του ασύλου.

Στην ουσία, αυτό που επιτυγχάνεται είναι η κατάλυση της κοινωνικής διάστασης του ασύλου που,